

6. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΚΟΖΑΝΗΣ

Κατά τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1963 ἐπεχειρήθη ἡ συνέχισις τῶν ἀνασκαφῶν ἐν Κοζάνῃ, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀνασταλῆ κατὰ τὰ δύο προηγούμενα ἔτη, κατὰ τὸ 1961 ἕνεκα ἀπασχολήσεως τοῦ ἀνασκαφέως ἐν Πέλλῃ καὶ Βεργίνῃ, καὶ κατὰ τὸ 1962 ἕνεκα ἀπουσίας αὐτοῦ εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

Ἄτυχῶς καὶ ἡ ἀνασκαφικὴ περίοδος 1963 ἐλαχίστην πρόοδον ἐσημείωσεν, διότι, μετὰ ὀλιγοήμερον ἀνασκαφῆν, ἡ ἐργασία διεκόπη ἀποτόμως ἕνεκα βροχῶν, δὲν κατέστη δὲ δυνατόν νὰ ἐπαναληφθῇ, διότι ἐν τῷ μεταξὺ παρουσιάσθησαν μᾶλλον ἐπείγουσαι ἀνάγκαι καὶ περισσότερον ἀποδοτικαὶ ἀνασκαφαί, ὡς ἡ ἀνασκαφὴ Νέας Νικομηδείας καὶ αἱ ἀνασκαφαὶ Λευκαδίων Ναούσης, περὶ ὧν κατωτέρω.

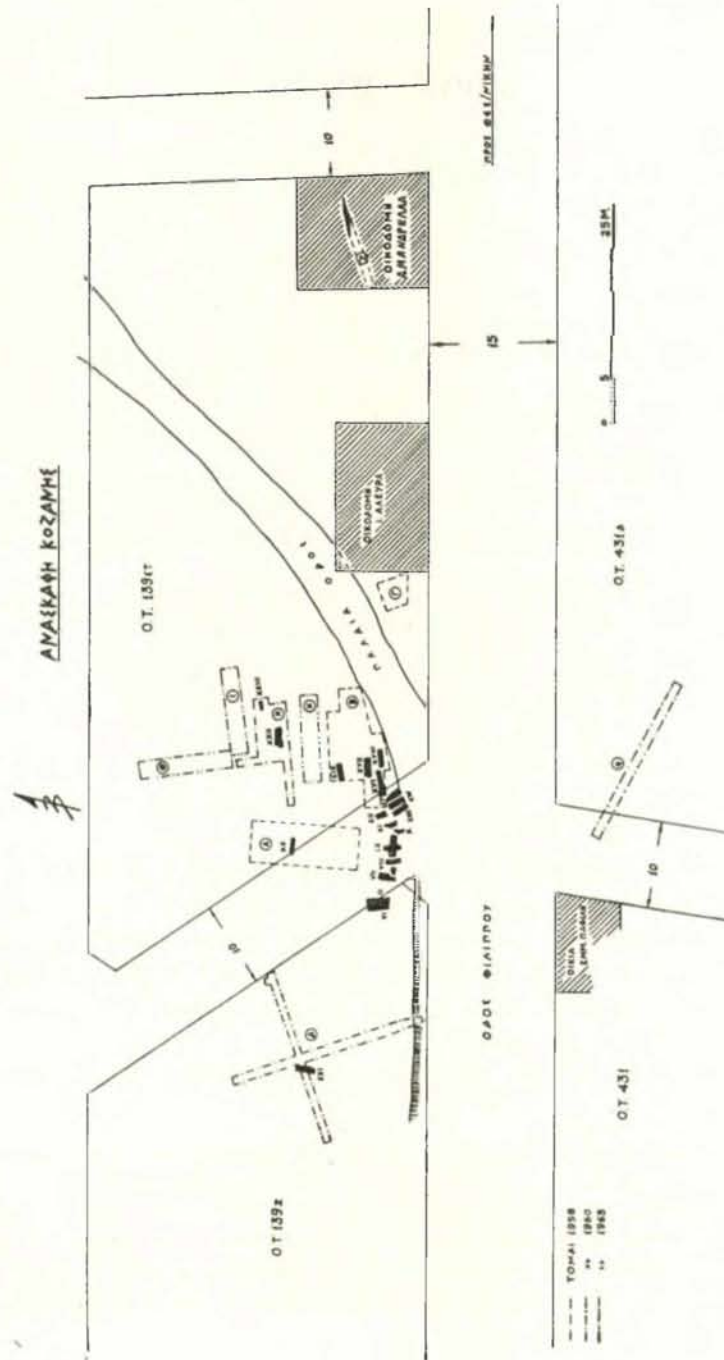
Κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον ἀνασκαφῆν ἐγένοντο κυρίως τρεῖς νέαι τομαὶ ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ἀρχαίου νεκροταφείου σημειούμεναι ἐν τῷ σχεδ. εἰκ. 1 ὑπὸ στοιχεῖα Θ, Ι καὶ Κ.

Ἡ τομὴ Θ ἐγένετο μὲ κατεύθυνσιν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον μὲ σκοπὸν νὰ καθορισθῇ, κατὰ τὸ δυνατόν, ἡ πρὸς Βορρᾶν ἔκτασις τοῦ νεκροταφείου. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἀρνητικόν. Καθέτως πρὸς τὴν τομὴν Θ ἐσκάφη ἐν συνεχείᾳ ἡ τομὴ Ι μὲ τὸ αὐτὸ ἀρνητικὸν ἀποτέλεσμα. Εἰς ἀμφοτέραις τὰς τομάς εὐρέθη ὁ φυσικὸς βράχος εἰς βάθος 0.80 μ. περίπου, ἄνευ σημαντικοῦ εὐρήματος ἢ ἄλλης παρατηρήσεως, ὥστε εἶναι εὐλογον τὸ συμπέρασμα, μέχρι τοῦλάχιστον νέων τυχόν ἀντενδείξεων, ὅτι νέοι τάφοι δέον νὰ ἀναζητηθοῦν οὐχὶ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς συστάδος τῶν ἤδη ἀποκαλυφθέντων τάφων.

Διὰ τοὺς προαναφερθέντας λόγους ἐπεχειρήθη τομὴ Κ μεταξὺ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1960 γενομένης τομῆς Η καὶ τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1958 ἐκτελεσθείσης τομῆς Β, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἀποδώσει τάφους μετὰ κτερισμάτων (Ἔργον 1958, σ. 85 κέ., 1960, σ. 96 κέ., ΠΑΕ 1958, σ. 96 κέ., 1960, σ. 107 κέ.). Ἀλλὰ ἡ τομὴ Κ ἔφθασε μόνον εἰς βάθος 0.40 μ., ὅτε διεκόπη ἕνεκα τοῦ καιροῦ πρὶν φθάσῃ εἰς τὸ βάθος τῶν ταφῶν¹.

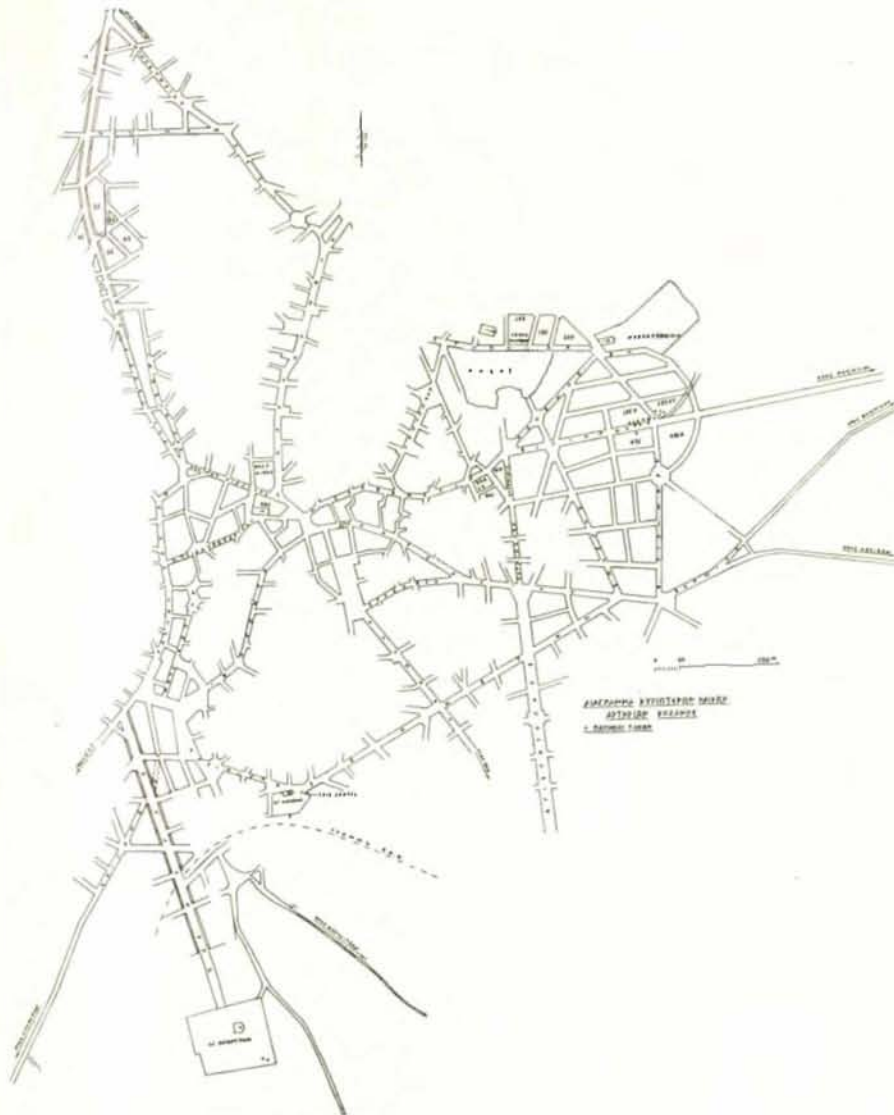
Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀνασκαφῆν τοῦ νεκροταφείου ἠρευνήθησαν ἐπι-

1 Ἡ σπουδαιότης τῆς ἀνασκαφῆς τῆς Κοζάνης προκύπτει ἐκ τοῦ τελευταίου λίαν ἐνδιαφέροντος βιβλίου τοῦ V. DESBOROUGH, *The Last Mycenaean and their Successors*, Oxford 1964, ὅπου ὁ εἰδικὸς μελετητὴς τῆς ἐποχῆς μεταξὺ 1200 - 1000 π.χ. θεωρεῖ τοὺς κιβωτισσάτους τάφους τῆς Κοζάνης (π.χ. Ἔργον 1960, σ. 100, εἰκ. 115) ὡς ἔνδειξιν εἰσβολῆς ἀπὸ Βορρᾶ κατὰ τὸν 11^{ον} π.Χ. αἰ., εἰς τὸν ὅποιον χρονολογεῖ τοὺς τάφους. Ἀλλὰ ἡ Δυτικὴ Μακεδονία εἶναι ἀκόμη πολὺ ὀλίγον γνωστὴ (πρβ. DESBOROUGH, αὐτ. σ. 38 καὶ 39).

Είχ. 1. Τοπογραφικόν διάγραμμα αρχαίου νεκροταφείου Κοζάνης μετά τῶν ἐκτελεθεισῶν τῶ 1963 δοκιμαστικῶν τοιμῶν Θ, Ι καὶ Κ.

φανειακῶς θέσεις, ἐξ ὧν προῆλθον κατὰ καιροὺς τάφοι καὶ ἄλλα εὐρήματα

Εἰκ. 2. Διάγραμμα κυριωτέρων ὁδικῶν ἀρτηριῶν Κοζάνης μετὰ ἐνδείξεως ἀρχαίων τάφων καὶ τοῦ οἰκοπέδου τοῦ ὑπὸ μελέτην Μουσείου Κοζάνης.

τυχαῖα. Αἱ θέσεις αὗται συνεσχετίσθησαν μετὰ τοῦ σχεδίου πόλεως ὡς ἐν

σχεδ. εἰκ. 2 ἐν τῇ προσπάθειά νὰ συνταχθῇ σὺν τῇ προόδῳ τοῦ χρόνου ὁ ἀρχαιολογικὸς χάρτης τῆς περιοχῆς. Ἐν τῷ σχεδίῳ διακρίνονται:

α) Ἡ θέσις τοῦ ἀρχαίου νεκροταφείου, παρὰ τὴν ὁδὸν Φιλίππου (οἰκοδομικὰ τετράγωνα 139Z, 139ΣΤ, 431 καὶ 431Δ), ὅπου διεξάγονται ἀπὸ τοῦ 1950 συστηματικὰ ἀνασκαφαί.

β) Ἡ θέσις «τῆς Μπίλιως τὰ Νημόρια» (οἰκοδομικὸν τετράγωνον 364, ὅπου ἡ Πλατεῖα 25ης Μαρτίου σήμερον). Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἀνασκαπτομένων οἰκοπέδων εὐρέθησαν κατὰ καιροὺς τάφοι = μνημόρια = «νημόρια» (ΑΕ 1936, Χρονικά, σ. 12, ἀριθ. 15. Πρβ. ΜΙΧΑΗΛ, ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Σύντομη Ἱστορία τῆς Κοζάνης ἐν Ἡμερολογίῳ Δυτικῆς Μακεδονίας 1961, σ. 47).

γ) Ἡ θέσις Τρία Δένδρα ἢ Τρίδεντρο παρὰ τὴν ἐνοριακὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, γνωστὴ παλιόθεν (ΑΕ ἔ.ἀ. σ. 4 καὶ σμ. 1 καὶ σ. 12, ἀριθ. 37-40 καὶ Μ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ἔ.ἀ. σ. 48)¹.

δ) Ἡ θέσις παρὰ τὸ ἐξωκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου, ὅθεν προῆλθον ὕαλινα ἀγγεῖα (ΑΕ ἔ.ἀ. σ. 12, ἀριθ. 41-62)².

ε) Ἡ θέσις ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ φαρμακοποιοῦ κ. Τρ. Τριανταφύλλου παρὰ τὰ οἰκοδομικὰ τετράγωνα 38 καὶ 62, ὅπου ἐκτελουμένων δημοτικῶν ἔργων κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου τοῦ 1963 προῆλθον εὐρήματα ἐν τῇ διασταυρώσει τῆς ὁδοῦ Ἀκροπολίτου καὶ ἀνωνύμου ὁδοῦ. Μεταξὺ τῶν εὐρημάτων αὐτῶν περιλαμβάνονται τὸ ἐν πινάκι 41α πινάκιον, διαμ. 0.21 μ., καὶ τὸ ἐν πινάκι 41β ἀγγεῖον μετὰ πλαστικῆς διακοσμῆσεως σφισσομένου ὕψους 0.12 μ.

ΦΩΤΙΟΣ Μ. ΠΕΤΣΑΣ

¹ Πρβ. ΑΕ 1948-49, σ. 111.

² Πρβ. ΑΕ ἔ.ἀ.